

In Between. Brug tussen twee werelden

Openingswoord bij de expositie van Milan Roeterink en Frank Alblas
Frans de Haan

INTRO

-Welkom.

-Aan mij de eer jullie kort toe te mogen spreken bij de opening van deze prachtige expositie.

-Maar eerst iets over de minstens even prachtige locatie ...

LOCATIE

-Wij bevinden ons in **Het Leids Volkshuis**; niet alleen een mooie, maar ook historisch gezien een zeer geschikte locatie voor deze expositie.

-Het Leids Volkshuis is gebouwd in 1899 naar een ontwerp van de architect **Willem Cornelis Mulder** (1850-1920). In het ontwerp manifesteert zich een nieuwe stijlfase in zijn werk; hij verruimt hier de **neo-renaissance-stijl** voor een meer moderne bouwkunst beïnvloed door **Hendrik Petrus Berlage**, wiens Beursgebouw op dat moment net in aanbouw is >>> De titel van de expositie, "**In Between**", is dus zeer gelukkig gekozen, want ook de architect verkeerde of laveerde destijds tussen twee kunst-stijlen.

-Ook in nog een ander opzicht is het een goed gekozen locatie: De Stichting Het Leidse Volkshuis was in 1897 opgericht door drie hoogleraren met als doel "**de verhoging van de ontwikkeling, beschaving en levensgeluk onder de arbeidende en daarmee gelijk gestelde klassen in Leiden**" >>> En volgens mij beogen Milan en Frank precies hetzelfde met hun expositie: om **ons te ontwikkelen en levensgeluk** te bezorgen. Met een andere pet op, namelijk die van onderzoeker, zal ik dan ook na jullie rondgang door het gebouw een korte enquête uitvoeren. Hoe dan ook, de inzet is hoog, levensgeluk, en dat is goed, want goede kunst is op zijn minst ambitieus.

-Nog één historische verwijzing: Gedurende twee jaar heeft dit Leidse Volkshuis onderdak geboden aan het secretariaat van **De Stijl**, de roemruchte beweging van **Theo van Doesburg**, Piet Mondriaan en vele andere kunstenaars van wereldfaam. Als groot fan van Theo van Doesburg, waarvan mooie vroege schilderijen te zien zijn in de nabijgelegen **Lakenhal**, vind ik het fascinerend om te beseffen dat hij hier heeft rondgelopen en tegen dezelfde muren heeft aangekeken als waar nu het werk van Milan en Frank hangt.

HET WERK

-Een expositie leidt, als het goed is, tot allerlei kunsthistorische bespiegelingen en vragen over **de schoonheid, de kwaliteit en de noodzaak** van de tentoongestelde werken.

-Maar ik sta hier niet in de rol van criticus, maar in die van spreekstalmeester ...

-Sowieso is het goed om eerst te beschrijven wat hier allemaal te zien is. Welnu, dat is heel veel, de expositie biedt een **staalkaart** van het beeldend talent van Milan en Frank, in meerdere opzichten:

(1)**Veelheid** >>> Héél chique galleries beperken zich nogal eens tot een handvol schilderijen die ergens in een oase van wit moeten worden gezocht. Ook is bekend dat de gemiddelde museumbezoeker gemiddeld slechts een seconde of tien aan elk tentoongesteld kunstwerk besteedt. Welnu, het bezoek van deze expositie zal in beide opzichten anders verlopen. Ten eerste krijgen jullie hier maar liefst **33 kunstwerken** voorgeschoteld. Ten tweede hebben jullie veel meer dan tien seconden nodig per kunstwerk, jullie zullen namelijk moeten dwalen door dit prachtige gebouw en moeten zweten op de trappen om alles te kunnen zien.

(2)**Lange periode** >>> Het oudste kunstwerk dateert van 1989 en het nieuwste van 2013, misschien is de verf net droog. Het gaat dus bijna om een **oeuvre-expositie**.

(3)**Technieken** >>> Zeer gevarieerd, van Chinese inkt op rijstpapier via het aquarel tot en met het meer klassieke olieverf op doek.

(4)**Onderwerpkeuze** >>> Eveneens zeer gevarieerd, uiteenlopend van een romantische **brug** in Leiden tot een buitenaardse **androïde** die als een komeet is ingeslagen op het schildersdoek. Beide schilders hebben overigens wel een lichte voorkeur voor het verbeelden van het vrouwelijk geslacht, wellicht vanuit het besef dat de schilderkunst één van de methoden is om tot het wezen van de vrouw door te dringen. “Was will das Weib?” De vraag die op de lippen van Freud lag toen hij het tijdelijke met het eeuwige verwisselde.

STIJL

-In een gebouw waar de redactie van De Stijl gehuisvest is geweest, moet bij een expositie uiteraard de vraag worden gesteld tot welke stijl of welke stroming de kunstenaars kunnen worden gerekend. Elke kunstenaar is weliswaar uniek, althans, zo zal hij of zij zich voelen, maar volstreekte Kaspar Hausers zijn uiterst zeldzaam. Daarnaast hebben bezoekers van exposities, jullie dus, behoefte aan een kunsthistorische kapstok. Zonder classificatie en duiding voelt men zich een dolende in de kunstwoestijn. **Kortom: hoe verzin je het?**

-Ik werp die vraag ook op omdat het persbericht dat naar aanleiding van deze expositie is verschenen ons precies naar die kunstwoestijn probeert te sturen. Met de titel “**In Between**” en de ondertitel “**Brug tussen twee werelden**” wordt gesuggereerd dat aan de kunstwerken twee werelden, twee totaal verschillende stijlen ten grondslag hebben gelegen en dat die in die kunstwerken met elkaar worden verzoend.

-Welke werelden, welke stijlen? Volgens hetzelfde persbericht:

*abstractie en figuratie

*kilte en warmte

*ruwheid en tederheid

*afstandelijkheid en affectieve toewijding

*werkelijkheid en transformatie

*Haagse School en Herman Brood

-Dat is nogal wat ! Zijn wij hier getuige van een **zinderende liefdesaffaire** tussen twee volstrekt tegengestelde werelden, een affaire die alle veronderstelde schilderijproblemen oplost en daarmee eigenlijk de schilderkunst **overbodig** maakt ?

-Ik hoop van niet ! Maar ik laat het oordeel graag aan elk van jullie over !

-Wat kan er dan wel worden gezegd over dit “In Between”? Ik onderneem **drie pogingen** om dichterbij de oplossing van het raadsel te komen. Ik hoop dat elke volgende poging daar ook daadwerkelijk dichterbij komt, want anders gaan jullie de expositie straks met een wel heel ongemakkelijk gevoel bekijken.

(1) Niet kunnen kiezen >>> Milan en Frank hebben geen beslissende of blijvende keuze kunnen maken uit alle mogelijkheden die hen in kunsthistorisch of schildertechnisch opzicht worden aangereikt. Hun palet waait mee met de mode, het jaargetijde, het humeur van de dag of wat dan ook. Deftig gezegd: **L’embarras du choix** / East is east, west is west, never the twain shall meet (Kipling) >>> Dat is toch moeilijk te geloven voor twee schilders die al zolang aan het schilderen zijn. Maar we kunnen het ook weer niet helemaal uitsluiten.

(2) Nonchalance, onbekommerdheid >>> Hierbij kan worden verwezen naar Gerrit Komrij en zijn levenshouding: niet zoeken naar een diepzinnige verklaring van waarom de mens is zoals hij is, naar een definitieve oplossing van alle tegengestelde verlangens en invloeden waar een mens bloot aan staat, maar gewoon die tegenstellingen in jezelf en in je werk aanvaarden. Komrij wenste dan ook te worden omschreven als “een vitale pessimist, een gelukkige schizo en een oprechte poseur” >>> Dat komt al meer in de buurt ... Dan zien wij in de kunstwerken hier inderdaad een soepele mix van (a) de schilders van de Haagse School als Israëls, Bosboom, Weissenbruch, Mesdag en Maris; (b) de expressionistische schilders, zoals Kees van Dongen en (c) de vrolijke kladderaars van “After Nature” (1987-1995) waaronder Peter Klashorst en Gijs en Aad Donker >>> **Neo-after-nature**

(3) Schilderen als dialectisch proces zonder einde en zonder verlossing >>> Dat zijn grote woorden, maar die gebruik ik alleen maar omdat we hier te maken hebben met twee doorgewinterde filosofen die net zo gemakkelijk een schilderkwast pakken als een hele avond gebogen kunnen zitten over een pagina volstrekt onbegrijpelijk Duitstalig leesvoer van de firma Hegel und Heidegger GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung). Wat moeten wij ons hierbij voorstellen? Milan en Frank vertalen vrijelijk de begrippen “abstractie en negatie” en “these en antithese” in kunstwerken, die daardoor een enorme inwendige dynamiek hebben. Zij laten het aan de kijkers van de kunstwerken over of de fase van het concrete, van de synthese ooit wordt bereikt. Elk kunstwerk moet dus in het hoofd van de kijker worden voltooid.

EEN DUO OF TWEE SOLO’S ?

-Ik heb tot nu toe gedaan alsof Frank en Milan een soort eeneiige tweeling zijn, maar er zijn wel degelijk verschillen.

***Milan** >>> Milan verwijdert zich - meer dan Frank - van het realistische en gaat in de richting van het fantastische, gelukkig zonder te belanden in de zoetsappige wereld van de fantasy, de verbeelding van het paradijs voor vroegbejaarden die nooit volwassen hebben willen worden. De wereld van Milan wordt bevolkt door “androïden”, kunstmatige en op mensen gelijkende entiteiten. Die wereld maakt, althans op mij, niet altijd een even vrolijke indruk. Maar daar zou direct weer tegenin kunnen worden gebracht dat dat niet de essentie van kunst is. Kunst moet schuren, zegt men wel en dat doen de schilderijen van Milan in ruime mate.

***Frank >>>** Frank blijft meer dan Milan trouw aan het aardse expressionisme en laat meer romantiek toe in zijn werk.

TOT SLOT

-Hoogste tijd om de expositie te gaan bekijken. Graag wil ik nog een paar afsluitende opmerkingen maken.

-**Kijken is kopen >>>** Kunst moet niet alleen worden verzonden en gemaakt en vervolgens tentoon worden gesteld, maar ook gekocht. De kunstwerken hier zijn zeer goed betaalbaar, de prijzen lopen uiteen van 200 tot 450 euro. Dat is dan weer een voordeel van een crisis van vijf jaar. Volg dus in dit opzicht premier Rutte en versla het Centraal Planbureau door vandaag een heus kunstwerk te kopen.

-**Opdracht >>>** Tenslotte wil ik graag misbruik maken van het feit dat Milan en Frank mij hebben gevraagd iets bij de opening van deze expositie te zeggen. Namelijk door hen een aantal **uitdagingen** mee te geven voor hun schilderkunstige toekomst.

(1)**Ga eens samen een schilderij maken**, om te onderzoeken of er sprake is van een kunstzinnige eeneiige tweeling of toch van twee verschillende stijlen. Onderzoek dus de ruimte “In Between” jullie tweeën. En gebruik dan als gratis modellen de vaak prachtige koppen van filosofen en laat de ruimte “In Between” zien tussen de continentale filosofie en de analytische filosofie.

(2)**Ga vaker naar buiten**, laat die koude ateliers achter jullie, waar die arme naaktmodellen menig uur bibberend hebben doorgebracht, trek de wijde wereld in en schilder de werkelijkheid buiten de studio. De kunstwerken “TX55” van Milan en “Slufter” van Frank laten zien dat daar misschien wel jullie grootste talenten liggen. Voor Frank kan dit nog een speciale betekenis hebben, gelet op zijn komende expeditie naar Nepal. Ik kijk nu al uit naar zijn weergave van de Mount Everest, de Kangchenjunga, de Lhotse en de Annapurna.